

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ei lausuttavaa

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpide-ehdotuksissa korostuvat muiden kuin valtion tai OKM:n toimenpiteet. Niiden mukaan mm. korkeakoulut edistävät toimintamalleja, joilla puututaan häirintään. Vastuu sysätään korkeakouluille tai muille tahoille ilman takeita riittävästä rahoituksesta.

Lisäksi METKA näkee tärkeänä sen, että mikäli korkeakoulujen halutaan tukevan opiskelijoida kansalaiskeskusteluun, joka tukee demokratiakehitystä, tulisi toimenpidesuosituksissa huomioida myös opiskelijakuntien rahoituksen turvaaminen. Tällä hetkellä ylioppilaskunnat ja opiskelijakunnat ovat eriarvoisessa asemassa, sillä ylioppilaskunnissa on automaatiojäsenyys, joka ei lainsäädännön vuoksi ole mahdollista ammattikorkeakoulujen opiskelijakunnissa. Ylioppilaskunnilla ja opiskelijakunnilla on kuitenkin samat lakisääteiset tehtävät. Tämä ajaa korkeakouluopiskelijat eri asemiin esimerkiksi korkeakoulun sisäisen edunvalvonnan osalta.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Pienemmät osaamiskokonaisuudet ovat tärkeitä jatkuvan oppimisen näkökulmasta, mutta näemme, että erilaiset täydennyskoulutukset eivät saa viedä resursseja tutkintoon johtavilta koulutuksilta, eikä muiden kuin nuorten uudelleen kouluttautumista tule rajata pelkkiin pienempiin osaamiskokonaisuuksiin. Työurat pitenevät, kun henkilö saa tehdä sellaista työtä, jota haluaa tehdä ja näin ollen alan vaihtaminen kokonaan, missä vaiheessa elämää vain, tulee olla mahdollista ja siihen tulee kannustaa.

Sanamuoto "Yhteiskunta antaa jokaiselle suomalaiselle lupauksen maksuttomasta korkeakoulututkinnosta" viittaa myös siihen, että vain yksi korkeakoulututkinto taataan ilmaiseksi. Toisen samantasoisien korkeakoulututkinnon muuttaminen maksulliseksi romuttaa ilmaisen koulutuksen ja hyvinvointivaltion periaatteita, joten tätä ei tule missään olosuhteissa toteuttaa. Sanamuoto tulee muuttaa muotoon "Yhteiskunta antaa jokaiselle suomalaiselle lupauksen maksuttomasta korkeakoulutuksesta".

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä korostetaan korkeakoulutukseen hakeutumista heti toisen asteen jälkeen. Visiossa tulisi nostaa esille monenlaisia koulutuspolkuja. Välivuosi tai pari on hyvä ja kannatettava suunnitelma, jos ja kun se helpottaa opintojen rahoittamista myöhemmin sekä mahdollistaa harkitumman alavalinnan.

Kiitosta visio saa siitä, että tunnistetaan tarve ammattikoulussa tapahtuvan ohjauksen kehittämiseksi, jotta myös tätä kautta korkeakouluun hakeutuvia saadaan lisää.

METKA näkee kuitenkin tärkeänä sen, että korkeakoulut säilyttävät autonomian läsnä- ja etäopetuksen periaatteista. Korkeakouluyhteisöön ja opintoihin kiinnittyminen on tärkeää ja tämän tarpeen tunnistamisesta kiitämme. Kullakin korkeakoululla on vähän kuitenkin erilainen profiili. Joissain korkeakouluissa on tietoisesti kehitetty monimuoto- ja verkkototeutuksia. Näihin

hakeutuvat sellaiset henkilöt, joille oman elämäntilanteen vuoksi etäopetus sopii paremmin ja tämä joustavuus täytyy säilyttää.

Toimenpide-ehdotuksissa esitetään uudistettavaksi jatkuvan oppimisen rahoitus ja ohjaus. Pääpaino tulee olla edelleen tutkintoon johtavissa koulutuksissa, sillä jatkuvaa oppimista tai korkeakoulutettujen määrän kasvua ei tapahdu jos ei ensin panosteta tutkintoihin. Uudistaminen voi tarkoittaa myös leikkauksia, joten tämän sanavalinnan kanssa tulee olla varovainen.

On myös vaikea nähdä laaja-alaiset tutkinto-ohjelmat mahdollisena ammattikorkeakouluissa, jossa opetussuunnitelmat ovat tiukat, eivätkä josta esimerkiksi vapaavalintaisten osalta kuin 10-15 opintopisteen verran. Mikäli laaja-alaisia tutkinto-ohjelmia halutaan, vaatii se suuria uudistuksia opetussuunnitelmiin ja lisäksi tutkintojen laajuus ja kesto kasvaisivat. Nykyisin esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla valmistumiseen ja laillistamiseen liittyvät kriteerit ovat tarkkoja, joten koulutuksen toteuttaminen laaja-alaisena tutkinto-ohjelmalla pidentäisi opintojen kestoja. Mikäli laaja-alaisia tutkinto-ohjelmia lähdetään luomaan, tulee Tampereen ammattikorkeakoulun Verkostoissa oppimisen ja osaamisen tutkinto-ohjelmasta saatuja kokemuksia hyödyntää. Tässä tutkinto-ohjelmassa opiskelija saa ensimmäisen vuoden aikana kattavan kuvan viidestä koulutusalaista (liiketalous, tietojenkäsittely, sosionomi, medianomi, restonomi) ja suuntautuminen valitaan tämän jälkeen. (Lähde: <https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/verkostoissa-oppimisen-ja-osaamisen-tutkinto-ohjelma>)

Selkiytystä ja konkretiaa kaippaa erityisesti tämä kohta: "OKM uudistaa korkeakoulutuksen alakohtaiset tutkintonimikkeet, jotta tutkintorakenne olisi nykyistä selkeämpi ja mahdollistaisi monialaiset tutkinnot myös ammattikorkeakoulutuksessa sekä tukisi opiskelijoiden liikkuvuutta moniportaisessa tutkintorakenteessa ja kansainvälisessä yhteistyössä."

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä halutaan nostaa 60:een prosenttiin. Nuorten aikuisten osuus on tällä hetkellä noin 39 %, kun koko väestössä luku on noin 35 %. Jo tavoite siitä, että 50 % väestöstä olisi korkeakoulutettua, on suuri tavoite, joten 60 % tuntuu jo liian epärealistiselta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

METKA näkee tärkeäksi toimenpiteeksi myös sen, että korkeakoulujen tulee olla enemmän vastuussa koulutusagenteista, joille ovat ulkoistaneet potentiaalisten opiskelijoiden hankinnan. Suomi ja Suomessa toimivat korkeakoulut eivät voi pestä käsiään siitä, että opiskelijoita houkutellaan maahan epäeettisesti ja sen seurauksena Suomeen syntyy ulkomaalaisten köyhien ryhmittymiä, jotka joutuvat tekemään alipalkattua, työoloiltaan kyseenalaista työtä rahoittaakseen opintonsa.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ei lausuttavaa

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Päämääränä on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä koulutustason nostoa vahvistava kestävä korkeakoulujärjestelmä. Tavoitteina mainitaan esimerkiksi korkeakoulujen päällekkäisten tehtävien purkaminen. Toimenpiteissä unohdetaan kuitenkin kaiken perusta: osaamistaso kehittyy, kun opiskelija saa keskittyä opiskeluun, ei toimeentulon turvaamiseen ja kun resurssija on riittävästi sekä opetukseen että yksilölliseen ohjaukseen.

Toimenpiteissä mainitaan se, että korkeakoulutus vastaa kansallisesti yhteiskunnan osaamistarpeisiin. Tärkeää olisi huomioida kuitenkin se, että korkeakoulutus vastaa realistisesti muihinkin tarpeisiin. Aloituspaiikat tulee resursoida siten, että kaikilla valmistuneilla on realistiset työllistymismahdollisuudet. On huolehdittava alueellisesta yhdenvertaisuudesta ja että korkeakoulut kouluttavat sen verran osaajia työelämään, joita realistisesti kullekin alueelle tarvitaan, ottaen tietenkin huomioon myös muuttoliikkeen, sillä kaikki eivät jää opiskelupaikkakunnalle valmistuttuaan.

Tutkimustulosten ja luovien alojen osaamisen hyödyntämisessä ja kaupallistamisessa on huomioitava se, ettei oppiminen ja osaamisen kehittyminen tapahdu liiaksi kapitalismin ehdoilla. On kuitenkin tärkeää kouluttaa luovien alojen osaajia yritystoiminnan ja apurahojen asioista, sillä merkittävä osa tulee työllistämään itse itsensä luovilla aloilla.

Toimenpide-ehdotuksiin kuuluu yhteinen toimintamalli mm. korkeakoulun digitaalisiin palveluihin. Yhteiset digitaaliset palvelut helpottaisivat siirtymää ja tietojen siirtämistä korkeakoulusta toiseen sekä hyväksilukuun liittyviä asioita, mutta tämä ei ole toimenpiteenä sellainen, johon tulisi erityisesti panostaa.

Tällä hetkellä aloituspaikkoja lisätään, mutta monella alalla valmistutaan työttömäksi. Esimerkiksi sote-alojen leikkaukset ja rekrytointikiellot ovat jo pitkään vaikeuttaneet opinnoista työelämään siirtymistä. Myös tekniikan puolella aloituspaikkoja lisätään jatkuvasti, ilman kunnollisia vaikutusarvioita esimerkiksi tekoälyn aiheuttamasta työelämän murroksesta. Ei ole vastuullista puskea korkeakoulusta ulos henkilöitä, joilla ei ole realistisia työllistymismahdollisuuksia asuinalueellaan tai Suomessa.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ei lausuttavaa

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

METKA näkee huolestuttavana sen, että valtion rahoituksesta puhutaan visiossa pelkästään uudistuksena. Korkeakoulutus, lähtien laadukkaaseen tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämisestä aina opiskelun vetovoimaisuuteen riittävän toimeentulon turvin, vaatii aina rahallisia panostuksia. Se on investointi.

Toimenpide-ehdotuksissa mainitaan, että OKM selvittää yksityisen rahoituksen monipuolista lisäämistä korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa. METKA näkee yritysyhteistyön lisäämisen ja tätä kautta myös sujuvien työelämäyhteyksien muodostumisen hyvänä toimenpiteenä. Yksityisellä rahoituksella ei voida kuitenkaan tarkoittaa esimerkiksi lukukausimaksujen perimistä suomalaisilta

opiskelijoilta, avoimen korkeakoulutuksen enimmäismaksujen korotusta tai muuta opiskelijan maksettavaksi tulevaa rahoitusta.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosituksen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Ei lausuttavaa

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuvassa todetaan nuorten koulutususkon säilyneen korkealla tasolla, mutta tulevaisuususkon on huolestuttavassa laskusuunnassa. Tulevaisuususkon nostaminen vaatii pitkän tähtäimen panostuksia, jossa kaikki nuoret voivat luottaa siihen, että kouluttautuminen kannattaa ja lisää mahdollisuuksia saada työpaikka.

Jatkuva oppiminen on elintärkeää työelämän murroksesta johtuen ja työurien pidentämiseen tähdätessä. Jatkuva oppiminen, mikäli sillä tarkoitetaan korkeakoulututkinnon jälkeisiä pienempiä osaamiskokonaisuuksia ja täydennyskoulutuksia, ei tule korvata tutkintoon johtavaa koulutusta eikä se saa viedä resursseja (rahallisia tai henkilöresursseja korkeakoulujen sisällä) tutkinto-ohjelmilta. Siksi jatkuvan oppimisen volyymin kasvattaminen tässä tilanteessa, jossa opiskelijoiden toimeentulo on ennätysellisen alhaalla ja tulevaisuususkon laskussa, näyttäytyy vääränä panostuskohteena.

Tilannekuvassa on esitelty, miten Suomi vertautuu meille oleellisiin verrokkimaihin. Näissä maissa valtion rahoitusta ohjataan paljon enemmän korkeakoulutukseen ja lisäksi Suomessa yksityisen rahoituksen osuus on kansainvälisesti vertailtuna pieni. Suomessa korkeakouluilla on siis käytössään liian vähän rahaa.

Toisaalta tilannekuvassa todetaan, että julkisen talouden kestävyteen liittyvät paineet haastavat tulevana vuosina korkeakoulutuksen ja tutkimuksen. Tämä on valitettava tosiasia, mutta mikäli osaamistasoa halutaan nostaa, ovat panostukset välttämättömiä. Panostukset ovat investointi, joka tulee, ennemmin tai myöhemmin, tuovan valtion kiristuun varoja.

“Koulutustason nostoa ei saa tehdä korkeakoulutuksen laadun kustannuksella.” todetaan visiossa. Vision tulisikin tähdätä kaikilla toimenpiteillä tähän.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Ei lausuttavaa

9. Muut kommentit

Vaikka kyseessä on visio, jonka tarkoitus on avata sitä, millainen korkeakoulutus ja tutkimus meillä on vuonna 2040, on teksti silti kovin epärealistinen ja utopistinen, ottaen huomioon koulutukseen ja opiskelijoiden toimeentuloon tehdyt leikkaukset sekä velkajarru, joka vaikeuttaa koulutukseen panostamista vielä pitkään. Visiossa mainitaan myös taide ja kulttuuri, josta niin ikään on leikattu viime vuosina.

Kiljunen Sara
Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA

Pirinen Ossi
Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA